

Pratarmė

DOI: <https://doi.org/10.51554/SLL.25.60.01>

Dar neseniai, atrodo, pasitikome 50-ąjį žurnalo numerį ir ta proga su žurnalo bičiuliais buvome susibūrę aptarti viso ilgo leidybos kelio specialiaame XIV Senosios literatūros seminare, kurį taip ir pavadino – „*Senoji Lietuvos literatūra*: trys dešimtmečiai, 50 knygų“. Leidžiant po du numerius per metus skaičiai keičiasi greitai, ir štai jau 60-asis, galima sakyti, taip pat jubiliejinis numeris. Liudijantis senosios raštijos reiškinių tyrimams skirto leidinio aktualumą ir stabilumą. Gyvuojame adaptuodamiesi prie laikų ir jų nešamų permainų, dabar esame prieinami modernesnėje interneto platformoje, mažėja popierinis tiražas... Bet lieka nepakitusi žurnalo esmė – jo turinį sudarančios publikacijos, aprėpiančios turtingą senosios literatūros problematiką.

Šiame numeryje, kaip ir kituose, skaitytojas ras žurnalo specifiką ir stiprybes atitinkančius užsienio ir Lietuvos autorių tekstus, atspindinčius platų tyrimų spektrą: apibendrinamąjį tyrimą (stambų Magdalenos Šlusarskos straipsnį apie Lietuvos pijorus); daugybės šaltinių tyrimą, atskleidžiantį vėlesnę senosios raštijos elementų recepciją (Kęstučio Gudmanto tekstą apie Palemono apraiškas Žemaičiuose iki pat XX a. pradžios); svarbią lietuviškosios raštijos vietos kitakalbės raštijos apsuptyje temą (apie tai Dariaus Kuolio straipsnis, skirtas politinio, istorinio sąmoningumo raiškai ir žodynui XVIII a. lietuviškuosiose tekstuose). Esama ir smulkesnių aspektinių tyrimų: tiek maniškis apie neolotyniškojoje kazimierinėje poezijoje pastebėtą Vilniaus ir Krokuvos „varžybų“ motyvą bei jo radimosi priežastis, tiek Antonio Urmańskio – apie humanistinės ciceroniškosios tradicijos atšvaitus teisiniuose Vilniaus miesto dokumentuose, priskirtinus XVI a. Lietuvos šviesulio Augustino Rotundo veiklai. Atsispindi ir kultūrinių Prūsijos ir Lietuvos ryšių tematika: Žavinta

Sidabraitė aptaria Didžiosios Lietuvos gyventojams šviesti skirtą Simono Daukanto adaptuotą Priekulės mokytojo Danieliaus Gottliebo Settegasto XVIII a. pabaigoje publikuotą bitininkystės knygelę. Dėmesio numeryje skirta ir rusėniškajam LDK raštijos dėmeniui: skaitytojui pateikiama Sergejaus Temčino parengta šaltinio publikacija ir to paties autoriaus parašyta knygos recenzija. Taip pat rasite aprašytus kai kuriuos aktualius leidinius ir renginius, paminėtus įprastose rubrikose – *Anotacijose* ir *Kronikoje*.

Dėkoju autoriams, redakcinei kolegijai, visiems dalyvaujantiems rengiant ir leidžiant žurnalą, taip pat Lietuvos mokslo tarybai, rengimui ir leidybai skiriančiai finansavimą. Linkiu visiems žurnalo skaitytojams senosios kultūros lobius atveriančių publikacijų – gražios tāsos iki kitų jubiliejų. Tegul *Senoji Lietuvos literatūra* ir toliau atspindi, skleidžia ir skatina šios srities tyrimus.

MINTAUTAS ČIURINSKAS

Foreword

It seems as if only recently we celebrated the 50th issue of the journal, and on that occasion we gathered with the friends of the journal at a special 14th seminar on early literature '*Early Lithuanian Literature: Three Decades, Fifty Volumes*' to discuss our long publishing journey. With two issues published each year, the numbers change quickly, and here we are at the 60th issue, thus, one could say this is also an anniversary issue. It demonstrates the relevance and stability of a journal dedicated to scholarship on the phenomena of early texts. We live by adapting to the times and the changes they bring: we are now available on a more modern online platform, while our print circulation is growing smaller... But the essence of the journal remains unchanged: it is the articles covering a wide range of topics in early literature that comprise its content.

In this issue, as in others, the reader will find articles by authors from Lithuania and abroad that reflect the journal's unique focus and strengths and showcase a broad spectrum of research: a comprehensive study (Magdalena Ślusarska's extensive article on the Piarists in Lithuania); a study of numerous sources that traces the later reception of elements from early literature (Kęstutis Gudmantas on the manifestations of Palemon in Samogitia up until the early twentieth century); the important topic of the place of Lithuanian literature amidst literatures in other languages (as discussed in Darius Kuolys's article on eighteenth-century Lithuanian texts); more detailed thematic studies, including my own on the motif of the 'rivalry' between Vilnius and Kraków observed in neo-Latin Casimirian poetry and the reasons for its emergence, and Antoni Urmański's work on the reflections of the humanistic Ciceronian tradition in the legal documents of the city of Vilnius, which can be attributed to

the work of the sixteenth-century Lithuanian luminary Augustinus Rotundus. The theme of cultural ties between Prussia and Lithuania is also reflected here: Žavinta Sidabraitė discusses a small book on beekeeping published in the late eighteenth century by Daniel Gottlieb Settegast, a teacher from Priekulė, which Simonas Daukantas adapted for the education of the people of Lithuania Major. This issue also features the Ruthenian component of the written tradition of the Grand Duchy of Lithuania: the reader is offered a source publication prepared by Sergejus Temčinas and a book review by the same author. Relevant recent publications and events are addressed in the regular sections *Reviews* and *Chronicle*, respectively.

I am grateful to the authors, the editorial board, everyone involved in the preparation and publication of the journal, as well as the Research Council of Lithuania, which funds its preparation and publication. I hope that the readers will continue enjoying these publications that uncover the treasures of ancient culture as long as the next anniversaries. May *Early Lithuanian Literature* continue to reflect, disseminate, and promote research in this field.

MINTAUTAS ČIURINSKAS

Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas

<https://ror.org/05ogfgn67>

ciurinskas@liti.lt

<https://orcid.org/0000-0003-2146-9652>